

KUSZ VERONIKA

Dohnányi amerikai évei



A kötet az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Zenetudományi Intézetében készült.
Megjelenését az NKA támogatta.



2015 © Kusz Veronika

© Rózsavölgyi és Társa, 2015
Felelős kiadó a Rózsavölgyi és társa ügyvezetője
1086 Budapest, Dankó u. 4–8.
(+361) 2411-2419
rozsavolgyi@lira.hu
<http://rozsavolgyi.hu>

A Rózsavölgyi és Társa a kottapéldák közlésének engedélyezéséért
a következő kiadóknak mond köszönetet: Associated Music Publishers,
Broude Brothers Limited, Ludwig Doblinger, Schott Music,
Boosey & Hawkes Music Publishers Ltd.

Szerkesztette: Fazekas Gergely
Borító: Szabó Ferenc
Műszaki vezető: Rác Julianna
Nyomdai előkészítés: 9s Műhely

ISBN 978-615-80071-0-8

Készült a PrimeRate Nyomda Kft.-ben, 2015-ben

Szüleimnek

TARTALOM

Rövidítések ... 8

Előszó ... 9

I. RÉSZ: AMERIKAI ÉVEK

1. Dohnányi Amerikában ... 19

Az emigráció hétköznapijai ... 21

Anyagi korlátok – kapcsolati tőke ... 34

Érvényesülési harcok: politikai vádak és koncertsikerek ... 46

Amerikai megbecsültség? ... 57

2. A tanár ... 63

Zongoraművész-zeneszerző az egyetemi katedrán ... 63

A floridai tanítványok körében ... 74

Egy ország mestere ... 78

3. Az előadóművész ... 85

Az „utolsó romantikus zongoraművész” az emigrációban ... 86

„Élő láncszem a zenetörténethez” – Dohnányi amerikai fogadtatása ... 96

Hangfelvétel és spontaneitás ... 108

4. A zeneszerző ... 117

Korszerűtlen népszerűség – Dohnányi amerikai művei ... 117

Hegedű- és hárfaverseny Amerika számára ... 132

Új vallásos mű, régi szimfónia ... 140

Athens aranykor – az utolsó művek ... 143

II. RÉSZ: AMERIKAI MŰVEK

5. Reprezentatív darabok: a *Stabat Mater* és az Amerikai rapszódia ... 151

„Bilde Künstler, rede nicht!” – önelemzés és formakoncepció Dohnányinál ... 153

Klasszikus formák keveréke: *Stabat Mater* ... 157

„He lives his religion” – vallásosság és szövegkifejezés ... 170

Klasszikus formák egymásutánja: *Amerikai rapszódia* ... 191

„From the New World” – Dohnányi amerikanizmusa ... 215

6. Független kompozíciók zongorára és fuvolára ... 223

Metrumok, macskák, ütőhangszerek – három egyedülálló zongoradarab ... 223

Brahms, Debussy, dodekafónia – a kései fuvolaművek ... 238

„Ha a komponista érti a dolgát” – Dohnányi és a modernizmus ... 256

7. Két versenymű – két történet ... 269

Intermezzo, dráma, narratíva – formastratégiák Dohnányi kései műveiben ... 269

„Zenei gordiuszi csomó” – hangszerválasztás és hangzásokép ... 293

Harmóniai arculat és szövés mód – az elmúlás zenéje? ... 303

Zárszó ... 315

Függelék

1. Dohnányi életének eseménytörténete az Egyesült Államokban ... 321

2. Dohnányi hangversenyei az Egyesült Államokban

(1949. november–1960) ... 328

3. Dohnányi amerikai hangversenyeinek helyszínei

(1949. november–1960) ... 339

4. Dohnányi repertoárja egyesült államokbeli hangversenyein

(1949. november–1960) ... 340

Bibliográfia ... 346

Név- és tárgymutató ... 355